

ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА: СЛОВО ДО 75-РІЧЧЯ МИКОЛИ ЗИМОМРІ

Закономірною видається засада: нелегко окреслити штрихи творчого портрета. А ще тоді, коли мовиться про спробу узагальнення. Адже ювілейна подія кожної людини містить сполуку різних складників, що мають оптимальну основу для взаємодії конкретної особи з довкіллям, власне, як у безпосередньому сенсі, так і переносному значенні. Зрозуміло, йдеться про певне співвіднесення пізнаних, а не уявно результативних фактів з проекцією на діалог між однодумцями. Тут архітектура осмисленого наближення до істини спирається на аргументованій діалогічності та її стихії.

В аналогічному зосередженні автори цих рядків спостерегли однозначно орієнтовні лінії, що дають можливість розгледіти постійну домінанту стосовно життєвого й творчого шляхів доктора філологічних наук, професора Миколи Зимомрі. Це наклало свій знак тональності на засвідчений вияв фіксації висловлених нами позицій. Щоправда, деякі з них суголосні тій характеристиці, що міститься у відгуках попередників, зокрема, Олександра Астаф'єва, Марії Баяновської, Олександра Білоуса, Юрія Борєва, Едуарда Вінтера, Степана Бобинця, Михайла Бучинського, Іллі Галайди, Івана Гарастея, Антона Гірше, Володимира Грабовського, Ярослава Грицьковяна, Андрія Дурунди, Степана Жупанина, Манфреда Єніхена, Петра Кононенка, Павла Копанєва, Данила Кузика, Станіслава Лупінського, Василя Марка, Миколи Мушинки, Наталії Науменко, Василя Пагірі, Івана Пасемка, Ярослави Погребенник, Марка Полякова, Збігнева Пясека, Ебергарда Райснера, Михайла Романа, Олени Рудловчак, Любомира Сеника, Йосипа Фиштика, Івана Хланти, Олексія Вертія... Вони писали – тією чи іншою мірою докладно – про досягнення Ювіляра, який восени 2021 року зустрине своє 75-річчя...

Для Миколи Зимомрі як педагога освітянська нива – найбільш вагома, бо він віддав їй понад п'ять десятиліть праці у вищій школі. Вона творить основу його творчих устремлінь, до яких слід долучити й інші, без сумніву, також результативні змагання. Він нині – відомий вчений-літературознавець, активний носій художнього пе-

рекладу, член Національної спілки письменників України, академік АН Вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки України. Сутність змагань Миколи Зимомря полягає у прагненні завжди розуміти своєрідність діалогу як поодиноких людей, так і діалогу культур загалом. Одне слово, працювати у сенсі трудитися – його характерна риса.

За плечима – трудовий полудень. Так, від 1966 року він погосподарськи сів і продовжує сіяти зерна у Храмі знань, освоюючи культурні цінності різних часів і народів. До того ж, мабуть, примітне усе ним написане, бо пройняте великою любов'ю до рідної землі. А ця любов породжує повагу і любов до інших народів, інших культур. На шляху словесності Микола Зимомря знайшов свою долю, покликання, розкрився як творча особистість. Тут ідеться також про традицію та її рух, а з його боку, якщо за теорією Вільгельма Гумбольдта, про шлях освоєння акцентів єдності мови й мислення.

Микола Зимомря народився 30 листопада 1946 року в селянській родині. Вона споконвіку проживала в селі Голятин, що на Міжгірщині, де й загубилося між пралісами великого пасма гір в Закарпатті. До речі, тут побачив світ автор тритомної історії Закарпаття Іван Дулишкович (1815 – 1883), образ якого вже в наші дні повернувся до отчого порога в цінному мистецькому горельєфі скульптора Михайла Беленя. А ще Голятин та навколишні верхи добрим словом згадав чеський письменник Іван Ольбрахт у відомому романі про опришка Миколу Шугая (1898 – 1921). Микола Зимомря тут закінчив середню школу, а далі – шлях простелився до міста над Ужем, де вчився на відділеннях української та німецької філології Ужгородського університету. Студії завершив 1967 року. Судилося йому посмакувати вчительського хліба в п'ятій середній школі міста Ужгорода, де ще в 60-х рр. традиційно викладалася німецька мова. Відтак на довгі літа пов'язалася його доля з Ужгородським університетом, де працював викладачем німецької мови, завідуючим кафедрою німецької філології (1973 – 1979), доцентом, професором, а також завідуючим кафедрою іноземних мов (1986 – 1993).

Доля пов'язала Миколу Зимомря з Дрогобицьким державним педагогічним університетом імені Івана Франка, де він заснував кафедру теорії та практики перекладу й був її від 2001 року першим завідувачем, що була в добу «оптимізації» реорганізована в кафед-

ру германських мов і перекладознавства. Її й нині очолює відомий германіст, до речі, автор ґрунтовної статті про німецьку мову на шпальтах Енциклопедії сучасної України.

Трудовій біографії Миколи Зимомрі передували роки стаціонарного навчання в Берлінському університеті ім. Гумбольдта (1969 – 1972). У його стінах уродженець Срібної землі успішно захистив кандидатську дисертацію «Сприйняття української літератури в німецькомовних країнах від першовитоків до 1917 року. До історії українсько-російсько-німецьких літературних зв'язків» (Берлін, 1972). Її текст має обсяг 639 сторінок і написаний німецькою мовою. Дослідження науковця отримало високу оцінку авторитетних українських і німецьких учених, зокрема офіційного опонента з Києва Ярослави Погребенник (1931 – 2010), а також визначного берлінського славіста – академіка Едуарда Вінтера (1896 – 1983). До слова, образ німецького вченого Микола Зимомря змалював переконливо в спогаді «Мурашка». Ось, кілька розмислів з цього по-філософськи закроєного тексту:

«Було це червневої днини 1970 року в місті над Шпрее. Ще вранці сонце яскраво освітлювало на Александерплац високу телевізійну вежу, а в обідню пору Берлін втопився в густому тумані.

Хоч була тоді «сяка-така доба», а все ж мені судилося, може, у рамках «географічної» випадковості, навчатися в аспірантурі при Берлінському університеті імені братів Олександра та Вільгельма Гумбольдтів. Тут випало пізнати багатьох відомих діячів, які збагатили різні галузі, у т. ч. освіту, науку, літературу, мистецтво, зрозуміло, передусім німецького народу. З-поміж усіх хотів би виділити одного. Так, для мене було особливим щастям, коли зазнав особистого знайомства з таким носієм високих і благородних устремлінь, як професор Едуард Вінтер (1896 – 1982), ректор університету імені Мартина Лютера в Галле-Віттенберг. Йдеться про визначного історика, культуролога, теолога, дослідника минулого народів Східної, Центральної й Західної Європи. Він по праву заслужив собі визнання як останнього універсального вченого Європи. Прагну засвідчити: в особі академіка Едуарда Вінтера Україна мала видатного прихильника, автора ґрунтовних праць про творчість Григорія Сковороду, Тараса Шевченка, Івана Франка. Окреме місце в зацікавленнях Едуарда Вінтера посідала історія Карпатської України. Його перу належала спеціальна пра-

ця, що з'явилася німецькою мовою під назвою «Німці в Словаччині та Карпатській Україні» («Die Deutschen in der Slowakei und in Karpathorussland», Münster, 1926).

Наша зустріч відбулася 9 червня 1970 року. Для мене було справжньою несподіванкою, коли вчений запросив мене додому. Розмова була напрочуд приязною. Ми сиділи на одній лавці в його затишному закутку, що знаходився на протилежному від парадного входу боці, тобто в ошатному, добре прибраному садку. Боже, яка рівненько скошена травичка? Вона була схожа на штучне волосся одного – дивного тепер – співака, уродженця Донецька...

Я щиро вдивлявся, дивуючись тим, як Едуард Вінтер, до слова, незвично високий чоловік, по-дитячому грався довгою паличкою з мурашкою: вона щоразу намагалася вилізти на вершину камінця, а він зумисне обережно скидав її з вершка... Очевидно, він би цього не робив, якщо б не прагнув сформулювати якийсь висновок. Останній я справді почув в означену ним хвилину: «Отак, мій друже, виглядає Шевченкова Україна: тільки вона спроможеться дійти до вершини державотворення, як її тут же зупиняють на цьому шляху...».

Було щось моторошне в тих словах, мовлених на початку 70-х і так розважною інтонацією, неначе б якийсь баварець «Петер Мюллер» замовив світлого пива...

Звичайно, тодішня бесіда не мала однієї стрижневої ідеї. Тому вона нагадувала радше дитячий візерунок, укладений з різних тем. Та раптом з його уст вирвалося одне прізвище: Микола Шугай! І ось – справжній сюрприз: мій співрозмовник спокійно згадав, що роман «Микола Шугай – карпатський розбійник» Івана Ольбрахта (1882 – 1952) починається розділом «Колиба над Голятином». Раптом він піднявся на повний ріст, а за якісь кілька хвилин вже тримав книжку чеською мовою «Nikola Suhaj Loupežník». До речі, невдовзі цей твір побачив світ в німецькомовному перекладі Ергарда Біттнера («Der Räuber Nikola Schuhaj», Берлін, 1971) з ґрунтовною післямовою Людвіга Ріхтера, звісно, не без спонуки з боку Вінтера-друга. Звісно, господар зауважив моє щире захоплення. І він, сказати б, «добив» мене тим, що промовив українською мовою: «Прегарна книжка про Ваш край. Його називають чомусь срібним, а він – золотий!». А такі сини, як Микола Шугай, можуть

народжуватись тільки на золотій землі... Можете гордитися тим, що Ви народилися в селі Голятин, де мав свою колибу Микола Шугай...».

Наприкінці зустрічі я отримав в подарунок винятково цінну книжку: *«Iwan Franko. Beiträge zur Geschichte und Kultur der Ukraine. Ausgewählte deutsche Schriften des revolutionären Demokraten»* (Берлін, 1963, 578 с.). Її упорядкував і видав з трунтовою передмовою Едуард Вінтер при співпраці з його талановитим учнем Петером Кірхнером. Незабутність цієї зустрічі потвердив автограф: *«M. Symonrja, dem Botschafter der deutsch-ukrainischen Wissenschaftsbeziehungen überreicht E. Winter. Berlin, 9.VI. 1970»* («М. Зимомрі, послові німецько-українських наукових взаємодій, вручає Е. Вінтер. Берлін, 9.6.1970»).

Хто знає, може, завдяки образів опришка Миколи Шугая і явив мені стільки тепла вчений зі світовим ім'ям – Едуард Вінтер. Коли його згадаю, завжди виринає і трудолюбивий образ Мурашки...».

У розлогії дисертації М. Зимомрі, яку високо оцінив Едуард Вінтер, аргументовано окреслювався феномен, що характерний для творів І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Марка Вовчка, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаника, О. Кобилянської, М. Коцюбинського та інших українських майстрів слова в контексті тієї взаємодії, яка відбувалася різними шляхами, у тім числі на рівні контактено-генетичних зв'язків та художнього перекладу. Дисертаційний пошук уродженця Закарпаття отримав справжнє визнання, власне, як одного з помітних в Україні теоретиків художньої комунікації загалом і парадигми текстової інтерпретації – зокрема.

Дослідницький пошук завжди вабив науковця, спонукав до відкриття нових тем, а відтак – несподіваних фактів. Вони носили часом характер калейдоскопу, описані науковцем, зокрема, у збірках «Долі в людях» (2006), «Час і життя» (2012), «Візерунок життєвих стежин» (2018), «Розв'язаний простір» (2020), а також «Верхи і низини» (2021). Поза всяким сумнівом, аналогічні приклади – це не тільки ілюстрація для оціночної характеристики суджень Миколи Зимомрі як дослідника деталі, який володіє гострим журналістським поглядом на конкретику тієї чи іншої події. Автори цих рядків звернули увагу на його запис у деннику від 22 вересня 1983 року: *«У селі Залуж сталася нечувано зла трагедія. Загинули-*

згоріли в автобусі 29 осіб!... Отже, 29 осіб відійшли із життя у страшних муках... Цього вечора ми (батько дружини Іван Ільтьота я) були в Арданові, звідки були покровні жертви ...Світ мовчав, бо за тієї доби панувала суспільна мовчанка... Треба віддати належне Івану Галасу, який перейняв на себе організаційні заходи стосовно поховання жертв... Чесно розподілив гроші на організацію поховань... Село почорніло від біди-болі... Михайло Белень спорудив згодом пам'ятний знак, який, на жаль, якісь вандали зруйнували... Залишки знаку скульптор забрав додому...».

Звісно, подібне спостереження має характер фіксації, завдяки якій не загубиться у хроніці сумний для Закарпаття день. Різном'я рефлексій – примітна ознака денника, що має узагальнену назву «Візерунок життєвих доріг».

По десятиох роках – докторантура в академічному Інституті світової літератури ім. Максима Горького у Москві (1980 – 1982), де Микола Зимомря як германіст репрезентував українську науку. Тут він завершив докторську дисертацію на тему «Міжлітературні зв'язки та роль перекладу в художньому процесі». Важливо, що це дослідження здійснювалося в рамках наукового співробітництва Інституту світової літератури з Берлінським університетом імені Гумбольдта. Тому й закономірним став захист, що відбувся також у тому ж осередку, в якому минули колись аспірантські студії М. Зимомрі. Двотомник став предметом захисту докторської дисертації наприкінці 1984 року. Наукову сумлінність її автора, новаторське осмислення взаємодії літературних систем як одного з вагомих типів художньої комунікації в органічній сполучі з перекладом – «рухомим» чинником художнього процесу взагалі, – усе це аргументовано відзначили офіційні опоненти, відомі у науковому світі вчені – професори Юрій Борєв, Марк Поляков (Москва), Павло Копанєв (Мінськ), Манфред Єніхен та Антон Гірше (Берлін). Минули літа й тому звідси – акцент: Миколі Зимомрі упродовж багатьох років дослідницьких пошуків вдалося досягти чимало. В його активі біля двох тисяч публікацій. Хоч у літературознавстві дебютував 1970 року, проте перші друковані кореспонденції та нариси з'явилися ще в 1959 році. Вони започаткували також його журналістські уподобання: у 1981 році був обраний членом Національної спілки журналістів України.

У дослідженнях Миколи Зимомрі осмислено вагомі явища літературного процесу, компаративістики, взаємодії культур народів Східної, Центральної та Західної Європи. З-поміж непересічних складників його доробку слід назвати такі книжкові видання: «Україна – Польща: культура, уроки, духовні змагання» (1999), «Тотожність та партнерство: студії взаємин найближчих сусідів» (2000), «Україна – Польща. Наукові студії сусідів-партнерів» (2004), «Україна – Польща. Монолог – діалог культур» (2004), «Україна – Польща: нові виклики епохи» (2006). Вони творять своєрідну серію під назвою «Україна – Польща» з п'яти томів (у шести книжках). До слова, щойно за редакцією відомих польських вчених Лешка Павелського та Марека Рембежа побачив світ збірник «*Ponad podziałami. Wspólne perspektywy i dążenia w polsko-ukraińskiej współpracy naukowej*» (Szczecinek-Dąbrowa Górnicza, 2021, 574 s.). Тут міститься докладна стаття про Миколу Зимомрю та його внесок в полоністику загалом і в українсько-польські культурні взаємодії – зокрема. Названі бібліографічні одиниці – це однозначні свідчення трудового поступу. Його науковим розвідкам притаманні яскраво виражені оцінки, точна емоційна мова, вірність виробленій стильовій манері. Серед пріоритетних фактів, які дослідник уперше ввів у науковий вжиток, заслуговують на увагу насамперед такі, що збагачують характеристику творчості Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Марка Вовчка, цілої плеяди німецьких діячів науки і культури. Маючи велику одержимість і напружену енергію, вчений натхненний трудом, коли прямує незвіданими й неходженими стежками, досліджує невідомі або маловідомі факти для широкого читацького загалу, або ж питання, які тривалий час під впливом різноманітних обставин чи відповідних епох взагалі замовчувалися.

Доля подарувала М. Зимомрі можливість працювати у багатьох архівах і бібліотеках Львова, Києва, Москви, Санкт-Петербурга, Риги, Тарту, Берліна, Лайпціга, Ваймара, Галле, Грайсвальда, Дрездена, Кельна, Гайдельберга, Варшави, Кракова, Слупська, Кошаліна, Ченстохови... Очевидна селянська наполегливість і щаслива удача дозволили філологам з чуттям «археолога» відшукати цілу низку невідомих прикладів з історії німецько-українських та українсько-німецьких, українсько-болгарських, українсько-польських, українсько-угорських культурних взаємодій, одне слово, знайти й осмислити чимало нового про таких визначних діячів на ниві ні-

мецької культури, як Й.-К. Енгель, Й.-В. Гете, Ф. Шіллер, Г. Гайне, Й.-Г. Гердер, Ф. Боденштедт, А. Лайст, Л. Якобовські, Г. Адам, К.-Е. Француз, А. Захер-Мазох, А. Ш. Вуцкі, Е. Вінтер та інші. Всі вони – тією чи іншою мірою – були причетні до історії України, її культурних надбань, послужили посередниками у складному процесі сприйняття (а нерідко й запозичення) українського слова в країнах Західної Європи і передусім – в Австрії та Німеччині.

Праці Миколи Зимомрі збагатили, зокрема, німецькомовну Шевченкіану. Так, у 1976 році в Берліні з'явилося велике монографічне дослідження «До сприйняття творчості Тараса Шевченка в німецькомовних країнах», а згодом ще кілька аналогічних публікацій, в яких переконливо оцінюються заслуги багатьох зарубіжних дослідників Шевченкової творчості. Слід назвати таких славістів, як Г.-Л. Цунк, Е. Кайль, Я.-П. Йордан, Й. Шерр, Г. Карпелес, Ю. Вірґінія, В. Ягич, В. Каверау, А. Єнсен, Г. Абель, М. Фолтіцеано та ін. Окремі з них були фактично невідомі (Герман-Леопольд Цунк, Костянтин Тішендорф) або маловідомі (Йоганнес Шерр, Густав Карпелес, Георг Адам, Анна-Шарлотта Вуцкі, Людвіг Якобовський) в шевченкознавстві.

З-поміж багатьох ілюстрацій прочитання Шевченкового слова вирізимо текст автобіографії Кобзаря в німецькомовному перекладі, що побачив світ у Лайпцігу ще за життя поета в 1860 році. М. Зимомрі як науковцеві пощастило першим в Україні подати цей вагомий факт і встановити ім'я перекладача. Як ця промовиста німецькомовна інтерпретація, так і справа з виданням у 1859 році Шевченкової збірки поезій у Лайпцігу – все це не обійшлося без Пантелеймона Куліша (1819 – 1897), талановитого перекладача творів Гете, а також пристрасного популяризатора творчості Т. Шевченка в Німеччині. Ці та інші факти проступають зі сторінок монографії «Німеччина та Україна: у нарисах взаємодії культур», яка опублікована німецькою мовою у книжковій серії альманаху українців Європи «Зерна» («Львів, 1999). Окремого слова заслуговує його російськомовна монографічна праця «Опанування літературного досвіду. Переємність традиції сприйняття творчості Тараса Шевченка» (Дрогобич, 2003). Відрадно, що вона – плід співпраці з його аспіранткою Ольгою Білоус. Книжка видрукувана за сприяння Об'єднання українців Росії, зокрема, за активної підтримки його голови – Олександра Руденка-Десняка (1936 – 2006). До речі, у

доробку М. Зимомрі є й польськомовна монографія – «Wymiary zmagañ duchowych» («Виміри духовних змагань», Кошалін, 2006).

Заслуговує на увагу ще один штрих, що має у нашій розповіді ретроспективний характер: Микола Зимомря ще у січні 1970 року розшукав два німецькомовні твори («To be or not to be ?»; «Ein Brief ins Weite») Лесі Українки, які сім десятиліть не були відомі на Батьківщині поетеси. Це – поезія «Бути чи не бути?» та прозовий твір «Лист у далечінь». Про пріоритетність пошуку й знахідки М. Зимомрі писав визначний український літературознавець Федір Погребенник (1929 – 2001) у відгуку «Ще один автограф поетеси» зі шпальт «Літературної України» (1971, № 1, с. 2). Так, фіксований ним масив справді примітний під пером філолога, якому належать ґрунтовні заглиблення у художню світобудову Т. Шевченка, І. Франка, Марка Вовчка, Ю. Федьковича, В. Стефаника, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, І. Нечуя-Левицького, а також М. Чернишевського та І. Тургенєва.

Дослідницькі обрії науковця з кожним роком набували нових вимірів. Цікаве свідчення міститься у записі Миколи Зимомрі від 10 травня 1971 року: *«Сюрприз дня – це зустріч з Альфредом Куреллою. Її уможливив проф. Ебергард Райснер, який домовився «його шляхами» про «консультацію для аспіранта з України». Альфред Курелла – один із кращих німецькомовних перекладачів творів Тараса Шевченка, керівник творчої групи, організованої в Москві та покликаної інтерпретувати творчість Кобзаря німецькою мовою. Примітний факт: усі члени творчої групи були під наглядом з боку спеціальних служб СРСР. Звідси – адекватне розуміння Шевченкових мук на нелюдських землях ув'язнення поета... Зустріч мала відбутися в офіційному будинку, на якому зберігся «балкон Карла Лібкнехта». Однак вона, з ініціативи Альфреда Курелли, відбулася у його власній робітні, просторій, як будинок. У розмові він згадав про те, як розмовляв з ним Володимир Ульянов у Кремлі (1919 р.). На титульній сторінці одномомника «Кобзар» (Taras Schwetschenko. Der Kobsar. Moskau, Verlag für fremdsprachige Literatur, 1963. 345 s.) перекладач написав: «Für Nikolai Simomrja – zur Erinnerung an unsere erste Begegnung. A. Kurella. 10.V. 1971». На моє питання стосовно «творчої лабораторії» діяльності групи перекладачів, які мали завдання відтворити художній світ Шевченкових поезій німецькою мовою, то він охоче дав відповідь. Виявилося все просто, як «дрім»... Альфред Курелла*

провів низку творчих нарад консультативного характеру. Кожний мав версію «дослівного перекладу»; підрядники були якісні, зроблені знавцями як німецької, так і української мов (Степан Тудор). Звісно, драматизм полягав у тім, що жоден не знав Шевченкової мови; як правило, усі вони були переконані, що російська мова майже нагадує українську. Та швидко вони переконалися у зворотному: це абсолютно різні мовні величини...Тобто окремі мови як системи! На щастя, члени групи були професійними носіями літературної творчості, зокрема, Еріх Вайнерт (як поет), Гедда Ціннер (народилася у Львові!, хоч про це рідко хто знає!!), Гуго Гупперт і, звичайно, сам Альфред Курелла. За його зізнаннями, він ставив вимогу «увійти у модель мислення Шевченка як саме українського поета», «репрезентанта українського народу»... Але головне: за словами Альфреда Курелли, «усі прагнули сумлінно прочитати сутність Шевченкової мислі»... За оцінкою Альфреда Курелли, «найпродуктивнішим був Еріх Вайнерт, який явив об'єктивну сміливість називати – услід за Шевченком – правду правдою, а кривду, що спричиняла Російська імперія упокореній, як Кавказ, Україні, кривдою...». Загальне враження від цієї зустрічі було для мене новим і наскрізь позитивним: важко було повірити, що передо мною один із найбільш авторитетних функціонерів СЄПН в галузях літератури й мистецтва в епоху НДР, очільниками якої були Вільгельм Пік, Вальтер Ульбріхт та Еріх Гонеккер... Так, у різні роки вони визначали обличчя Німецької Демократичної Республіки, де мені (очевидно, у рамках географічної випадковості) судилося навчатися в 1969 – 1972 рр. Так, ще раз до слова: Альфред Курелла з гордістю говорив про його зустріч з Володимиром Леніним, що мала місце в Кремлі 1919 року. Вождь світового пролетаріату подарував молоденькому Альфреду золотий годинник... Щоправда, я цей дарунок не бачив. Альфред Курелла подарував мені свою фотографію». Варто зазначити: Альфред Курелла (2.05.1895 – 12.6.1975), як це переконливо стверджує Микола Зимомря, справді досягнув винятково суттєвого результату стосовно рецепції Шевченкової думки німецькою мовою.

Реєстр дослідницького ужинку Миколи Зимомрі насамперед вражає кількістю імен, різноманітністю творчих спрямувань і тенденцій. Його праці творять «внутрішню» цілісність, пройняту неминущими критеріями добра, видіння вічної краси. Скажімо, тільки з розвідок М. Зимомрі дізнаємося, що Й.-В. Гете був одним із пер-

ших, хто спричинився до високої оцінки заслуг Івана Орлая перед наукою. У фондах Ваймарського архіву Гете й Шіллера дослідник віднайшов рукопис листа, написаного Іваном Орлаєм у серпні 1806 року творцеві «Фауста», – цінний документ людських стосунків двох діячів-сучасників. Наукову спадщину уродженців Закарпаття дослідник розглядає крізь призму їхніх зв'язків з Росією, Болгарією, Польщею, Угорщиною, Австрією, Німеччиною, Словаччиною та Чехією (І. Орлай, М. Балудянський, В. Кукольник, П. Лодій, О. Духнович).

Велика джерельна база, оригінальність авторських висновків та узагальнень, концептуальна глибина спостережень вченого – характерна ознака праць Миколи Зимомрі. Вони різні звучанням, проте їх об'єднує точність визначення завдань, коли йдеться про тематичну окресленість, приміром, німецькомовної Шевченкіани, художньої практики багатьох українських авторів, твори яких стали предметом зацікавлень з боку німецькомовної критики. Все це – позитивні складники процесу взаємодії національних культур. Наприклад, німецькомовні твори Ольги Кобилянської, Івана Франка чи Юрія Федьковича не наслідують, як це переконливо довів М. Зимомря, творчу палітру Гете, Шіллера, Гайне, а радше свідчать про трансформацію надбань німецької класики в річище нового літературного середовища.

Системний аналіз процесу сприйняття українського письменства в Австрії та Німеччині, всебічно проведений ученим, дає можливість побачити місце української літератури в контексті світової культури. Дослідник дійшов слушного висновку: українське художнє слово досі відоме світовій громадськості, на жаль, тільки на рівні представництва імен, а не творів. Іншими словами, динаміка пізнання й визнання художньої думки переважної більшості українських письменників ще не відповідає такій потребі рецепції, тобто сприйняття, яка б визначала справжнє обличчя української національної культури. Виняток з цього правила становлять Т. Шевченко, І. Франко, В. Стефаник, М. Коцюбинський, Леся Українка, В. Винниченко, В. Стус. Подібні висновки М. Зимомрі добре вмотивовані конкретикою фактів, типологічних паралелей, переконливими спостереженнями. Тому принагідно доцільно назвати й такий факт. М. Зимомря збагатив шевченкознавчу науку новими іменами (Г.-Л. Цунк, Е. Кайль, Л. Тішендорф), які до нього взагалі не розглядалися у зв'язку з життєвим і творчим шляхом Кобзаря.

Вивчаючи тему сприйняття української літератури в німецькомовних перекладах та критичних оцінках, М. Зимомря систематично вибирав архівні матеріали щодо подібної тематики, закоріненої в письменство російського, білоруського, грузинського, болгарського, угорського та литовського народів. У цьому зв'язку варто назвати такі його дослідження, як «Роль Я.-П. Йордана в історії міжслов'янських взаємин (40–70-і роки ХІХ ст.)», «У дружбі з Тургеневим: Марко Вовчок», «Художественное наследие М.Ю. Лермонтова в переводах Фридриха Боденштедта», «Роль творческих взаимосвязей в контексте литературного процесса (К 150-летию со дня рождения Ольги Кобылянской)», «Роль художественного опыта в рецепционном процессе: целостность качественного и количественного познания литературных явлений», «Максим Богданович і Закарпаття», «Доля Лемківщини в поезії Тадея Карабовича», «Два генії: Григорій Сковорода і Володимир Соловйов» та ін.

Миколу Зимомрю цікавлять актуальні питання культурознавства, краєзнавства, народознавства, української етнопедагогіки, мистецтва національного виховання з урахуванням самоідентичності носія. Це яскраво помітно у таких опублікованих статтях, як, наприклад: «Погляди німецькомовних учених на етнічну приналежність і мову корінного населення Закарпаття» (1993), «Концептуальні погляди Августина Волошина на синтез навчання та виховання в умовах школи й сім'ї» (1995), «Августин Волошин – видатний учений-педагог України» (1995), «До питання генези добра і зла у виховних оцінках Йосипа Терелі» (1995), «Педагогічна думка та її місце в науковій спадщині культурно-освітніх діячів Закарпаття» (1996), «Екологія та її загальнолюдські начала в літературному процесі» (1997), «Окраса української словесності в оцінках німецьких учених першої половини ХІХ віку. До 200-річчя появи «Енеїди» Івана Котляревського» (1998), «Адам Міцкевич у німецькомовній рецепції та її рефлексії з Україною» (1999), «Типологічні взаємодії літературних явищ у процесі рецепції» (2000), «Шевченко і ми. Образ Воскресіння в поезії Тараса Шевченка» (2001), «Морально-етична вартість послань митрополита Андрея Шептицького» (2002), «Педагогічна спадщина Олександра Духновича в оцінках Едуарда Вінтера» (2003), «Альфред Єнсен та його заслуги в історії польсько-шведських та шведсько-українських

культурних зв'язків» (2004), «Рідна мова як чинник виховання особистості в контексті «Великої дидактики» Я. А. Коменського» (2005), «Переклад як образ життя. До питання перекладацької діяльності Івана Франка» (2006), «Модельний світ особистості у драмах Бернарда Шоу, Івана Франка, Володимира Винниченка» (2007), «Творчість П. Й. Шафарика в німецькомовній рецепції та її розголос в Україні» (2008), «Феномен Григорія Кочура як перекладача: дискурс культурологічної традиції» (2009), «Сповідальна сила «жіночого письма» як явище української культури» (2010), «Духовність і чин: до питання про значимість особистості у взаємодіях Західної та Східної Європи»; «Творчість Фрідріха Боденштедта: контекст німецько-українсько-угорських літературних взаємодій» (2011), «Творчість Володимира Винниченка та Артура Шніцлера: сутність художніх шукань» (2012), «Виміри ідентичності в художньому світі Тараса Шевченка крізь призму німецькомовної рецепції» (2013), «Стежиною до смарагдового міста. Спроба літературного портрету Наталії Науменко» (2013), «Непроминальна основа людського досвіду» (2014), «Твори Йосипа Фиштика в перекладних інтерпретаціях» (2015), численних гаслах в ЕСУ (2012 – 2021) та ін. Окремі праці вчений видрукував як в Україні, так і за її межами, зокрема, в Болгарії, Польщі, Росії, США, Словаччині, Франції, Німеччині, Хорватії.

Заслуговує на увагу типологічно-контекстуальні підступи дослідника до вивчення історичного минулого Закарпаття з погляду на оцінки угорських, чеських, словацьких, німецьких, австрійських, польських учених. Під цим кутом зору він докладно розглядає наукову й художню спадщину уродженців Срібної землі та її шанувальників з минулих епох та сучасної доби (М. Балудянський, І. Орлай, В. Кукольник, М. Лучкай, О. Духнович, П. Лодій, А. Волошин, В. Гренджа-Донський, Ю. Боршош-Кум'ятський, С. Панько, Л. Балла, П. Скунець, І. Чендей, В. Ладижець, С. Жупанин, В. Кохан, О. Рішаві, П. Пойда, В. Ігнат, Т. Ліхтей, Ю. Шип, О. Тимофієва). Трьома виданнями вийшла монографія «Августин Волошин» (1994, 1995, 2006), яка знайшла позитивну оцінку в літературі про найвидатнішого діяча Карпатської України (М. Мушинка, Т. Беднаржова).

У зв'язку з проблематикою українознавства та ролі комунікативної функції, яку українська література виконувала у важких соціальних умовах, М. Зимомря написав кілька концептуально ваго-

мих статей, що умовно складають цикл «Натхнені образами України». Тут бодай назвати б такі позиції, як, наприклад: «Неопалимі мальви дружби»; «Творчість Петка Тодорова у колі зацікавлень Володимира Гнатюка»; «Угорська література в колі перекладацьких зацікавлень Фрідріха Боденштедта»; «Українські фольклорні образи у творчості польських романтиків»; «У руслі слов'янського річища: До 200-річчя від дня народження П. Й. Шафарика»; «Людвіг Якобовські та українська література»; «Місце Перемишля в контексті культурно-освітніх зв'язків Галичини та Закарпаття»; «Польсько-українські взаємодії в Галичині на зламі ХІХ – початку ХХ століть»; «Україна та Польща в дзеркалі преси періоду другої світової війни»; «Українське шкільництво та його парадигми в контексті полікультурного середовища»; «Шалінові хустки з національної пам'яті. До 70-ти річчя від дня народження Дмитра Павличка»; «Використання персоналій та краєзнавчих матеріалів у навчально-виховному процесі»; «Якщо вогнем і мечем, то без світла. Інтерв'ю з Юліушем Сенкевичем»; «Гуманістичні засади як основа особистості вчителя»; «Від «Слова о полку Ігоревім» до «Чуєш, брате мій...» Богдана Лепкого: прочитання Остапа Грицяя як перекладача»; «Лемківські мотиви у творчості Якова Гудемчука та Ольги Петик»; «Тематична спорідненість прози М. Коцюбинського та А. Шніцлера»; «Взаємодія культур у контексті духовних змагань Михайла Драгоманова» та ін.

На зламі 80-х – 90-х рр. ще нелегко було говорити про коло питань стосовно українства. Однак його «повітря» вже нагадувало лавину як запитань, так і відповідей. Ілюстративний приклад до цього – стаття «Закарпаття: статус і перспективи. Спонука до праці» Миколи Зимомрі. Вона датована 14–15 вересня 1991 року і є фактичним репортажем про Всеукраїнський форум інтелігенції України, де її автор брав участь як делегат від асоціації «Світ культури». Ось – її текст:

«Всеукраїнський форум інтелігенції «Державна незалежність і культура», що відбувся нещодавно» в столиці України, поза, всяким сумнівом, уже став небуденним набутком історії нашого народу.

Та він засвідчив – внаслідок умов, що їх протягом десятиліть створювала Система – і багатолікості нашої інтелігенції, відсутність єдності в її рядах, що з погляду сьогодення – печальне

недорозуміння. Яскравою ілюстрацією тому можуть служити приклади останніх подій, що мали місце на Закарпатті. Що тільки не вилито в рядках газетних публікацій! Одні горюють за економічну зону вільного підприємництва, інші – «загострюють» питання про так званий статус краю, ще інші – геть побаламутили хвилі неприязні на міжконфесійному терені. Та, на жаль, лишень вряди-годи зустрінемо матеріали, в яких накреслюються шляхи соціально-економічного розвитку області з унікальними матеріальними ресурсами. Не закриваймо очі: на часі – близьке загострення економічних умов у вузьких рамках переходу до ринкових відносин, різке погіршення життєвого рівня, у першу чергу незаможних верств. Не бачити небезпеку в цих реаліях, власне, означатиме ніщо інше, як імітувати звичку страуса. Отже, і «лівим», і «правим», і «центристам» слід би кращим чином моделювати культуру дискусій, аби органічним був зв'язок між бажанням «слухати і почути» голос співрозмовника.

Головне завдання інтелігенції області полягає, на нашу думку, в тому, щоб усіма силами аргументовано доводити до свідомості краян важливість істини: тільки суверенна Україна сповна забезпечить народ матеріальним і духовним достатком, бо він стане справжнім господарем на своїй землі. Скажемо одразу: республіка має потужний потенціал. Якщо зіставити виробництво основних видів продукції на душу населення, наприклад, у Німеччині, Франції та Італії, то Україна вже давно перебуває на першому місці щодо виробництва м'яса (155; Німеччина – 96; Франція – 112; Італія – 63); цукру (118; Німеччина – 50; Франція – 67; Італія – 18) тощо.

З кожного виступу – письменників Олеся Гончара, Івана Драча, Юрія Мушкетика, Павла Мовчана, Дмитра Павличка, Романа Лубківського, міністра охорони здоров'я Юрія Спіженка, міністра культури Лариси Хоролець, міністра оборони Костянтина Морозова, Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука, колишніх політв'язнів, а нині – відомих державних діячів Лариси Скорик, Степана Хмари, Вячеслава Чорновола, студента Олеся Донія, а також інших добре знаних промовців (Левко Лук'яненко, Ігор Юхновський, Лесь Танюк, Іван Гончар, Вячеслав Брюховецький, Ярослав Яцків, Петро Таланчук, Ада Роговцева, Олег Романів) – зримо проступали болючі проблеми, що органічно пов'язувалися з розбудовою справді суверенної України, утвердженням її державної

незалежності. Звісна річ, впадало в око розмаїття думок, поглядів і суджень; хоч і неоднозначні, а все ж усі вони увиразнювали невідворотність поступу на шляху до побудови правової України. Та, на превеликий жаль, це не на руку темним силам, які стають на прю з правдою і роблять все, Щоб загальмувати природний процес становлення державної незалежності України. Поза всяким сумнівом, не за горами той час, коли ми дізнаємося ім'я того режисера, який не спить, а вигадує лукаві сюжети про автономії республік у республіці, автономні краї, області, райони. Вони, ці підступні спектаклі, містять чимало смішного, нерідко – абсурдного; можна б і не звертати на них уваги, коли б уся безглуздість цього ремесла не була окутана в «солодкі шати» формули – «і нашим, і вашим»... У такій ситуації інтелігенція не має права стояти осторонь; кожний її носій повинен би пам'ятати про те, що сьогодні має місце особливий історизм думки та дії. Ми поєднуємо його з необхідністю займати активну життєву позицію, в основі якої кредо: хто, як не я, і коли, як не тепер. З цього погляду визначальну значимість має рівень національної свідомості того чи іншого інтелігента, його вміння, власне, формувати історичне мислення з врахуванням психології, ментальності, конкретних умов життя співвітчизників, що склалися у різних регіонах України. У цьому зв'язку підкреслимо: давно на часі докорінне поліпшення вивчення рідної та іноземної мов, підвищення статусу народознавства як неодмінного навчального предмета у середній та вищій школах з проєкцією на концепцію системної національної освіти в республіці. Адже сама школа покликана формувати й оберігати національну культуру, щоб відповідала національно-культурним запитам громадян усіх національностей, які проживають на Україні. До речі, злободенності саме цього питання торкалися учасники форуму – голова Кримсько-татарського меджлісу Мустафа Джемілєв, голова німецького товариства «Відродження» Едуард Рівінг, заступник директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Микола Жулинський, голова Наукового товариства імені Т. Шевченка, член-кореспондент АН України Олег Романів, а також поетеса з Луганищини Антоніна Листопад. Вони наголошували: без культури неможливе оновлення особистості, її свобода та цілісне волевиявлення до плідотної праці в ім'я найпередовіших ідеалів, заґрунтованих на загальнолюдських реаліях. Тому на передній план постає потреба плекати належним

чином розвій літератури, мистецтва, науки що, в свою чергу, сприятиме утвердженню міжнаціонального співробітництва, це спричинить якісно новому зростанню культури політичної (ніде правди діти, сьогодні перший-ліпший грамотний чоловік «намилив траву», аби стати бодай президентом товариства, якщо не президентом республіки до поглиблення професіоналізму у певній сфері матеріального чи духовного життя. Без такої культури, без осягнення вершинної думки даного народу, з одного боку та світової цивілізації з другого, кожна – навіть не вельми байдужа до своєї долі людина сприйматиме фікцію за дійсність. Ось чому важливо кожному, хто починав свою долю з України прилучитися до позитивного результату грудневого референдуму: державній незалежності Шевченкової Вітчизни – бути! І без перебільшення можна стверджувати: документи форуму інтелігенції – це дійова спонка до праці».

Микола Зимомря зробив чимало для повернення розгублених скарбів, відродження духовних, морально-естетичних вартостей українського народу, а звідси – й загальнолюдських цінностей, гуманістичних надбань, що, як правило, «приземлені» до духовних змагань, наприклад, білоруського, російського, українського, польського, словацького, німецького, грузинського та литовського народів. Для кожного з них дослідник має окрему теку з матеріалами, укладеними за виробленою ним схемою, що також належить до творчої лабораторії словесника. У цьому зв'язку викликають зацікавлення численні статті М. Зимомрі про найбільш активних популяризаторів українського красного письменства у країнах Східної, Центральної та Західної Європи – Й.-Г. Гердера, Ф. Боденштедта, П. Тодорова, Е. Вінтера, Е. Райснера, П. Кірхнера, Р. Гебнера, Р. Сембратовича, О. Горбача, М. Мушинку, І. Галайду, І. Удварі, Ю. Тамаша, І. Качанюк-Спех, А.-Г. Горбач. Йдеться про те, що він володіє здатністю пишатися не тільки національними традиціями України, але й національними традиціями інших народів, розуміти ці традиції, ставитися до них з такою ж дбайливістю, з якою ставиться до власних, бачити їхню красу, вникати в ті почуття, які відчують сини і дочки цих народів щодо своєї історії, культури, мови. Так, наприклад, науковцеві вдалося «розшифрувати» архетип, іншими словами, ключ до розуміння епістолярію Марка Вовчка, історії становлення її творів і, зокрема, унікального збірника «Двісті

українських пісень», що посідає виїмкове місце у світовій фольклористиці. Вчений виявляє значну турботу про збереження народної пісенності як неоціненного надбання української культури. Свідчення цьому – укладений ним збірник пісень «Ой там горі, на вершечку» (1991; друге доповнене видання – «Верховинські співанки» (Дрогобич, 2001), записаних на Міжгірщині з уст народної співачки, рідної матері Гафії Зимомрі (1919 – 1995). Рано втративши чоловіка Івана Зимомря (1913 – 1949), вдова-страдниця вивела в люди п'ятьох синів (дочка Марійка в ангельському віці пішла з життя). У книжечці вміщено ґрунтовний нарис сина «Народна криниця – невичерпна» – трепетна розповідь про складну долю, що судилася матері-горянці... А перегодом побачила світ третя збірка пісенних текстів Гафії Зимомрі – «Бойківські наспіви» (Дрогобич, 2008). Вона містить зразки коломийок у записах Миколи Зимомрі, Григорія Дем'яна та Василя Кобаля. Це окреме видання упорядкували Олександра Німилевич та онука народної співачки – кандидат педагогічних наук Олена Юрош (1971 – 2021), перу якої належить вагома монографія «Музичне виховання в Закарпатті: контекст освітнього процесу (1919 – 1939)» (Дрогобич, 2007, 216 с.). На жаль, талановита доня Миколи Зимомрі 10 березня 2021 року відійшла за межу Вічності, полишивши десятки неопублікованих досі робіт... Тут природнім постає вкраплення про те, що у колі родини М. Зимомрі має місце продовження творчої естафети, яку перейняли дочки Олена, Мирослава, а також син Іван. Спільним результатом співпраці Івана Зимомрі із сестрою Оленою стала бібліографія батькових публікацій («Микола Зимомря. Осердя наукового доробку» (Ченстохова–Ужгород–Дрогобич, 2007, 238 с.). До речі, дочка Мирослава Зимомря захистила дисертацію «Естетичне виховання молоді засобами народних промыслів Закарпаття» (Тернопіль, 2013) на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Що ж, можна відчувати радість, коли взяти до рук «Українську музичну енциклопедію». У другому її томі вміщена стаття Володимира Грабовського та Олени Юрош про Гафію Зимомря. З фольклористичними уподобаннями пов'язана цінна збірка «Благодать та її джерела» (Дрогобич, 2002), яку упорядкував і написав до неї післямову М. Зимомря.

Миколи Зимомря був одним із першовідкривачів таланту німецькомовної поетеси з села Кушниці, що на Іршавщині, Ольги Рішаві (1903 – 1993), опублікувавши про її творчий доробок біля

двадцяти статей. Добрий розголос здобули два видання її творів українською та німецькою мовами «Голуба мандрівка» (Ужгород, 1979, 159 с.), «Рокам подвоєно ціну» (Ужгород, 1996, 240 с.), які уклав М. Зимомря. Обидва збірники містять інтерпретації П. Скунця (1942 – 2007), одного з визначних українських поетів сучасності. В їхню основу покладені українськомовні підрядники, які М. Зимомря підготував для Петра Скунця як перекладача.

З-поміж інших видань, які упорядкував і видав М. Зимомря, слід назвати книжки: «Молитви серця» Юлія Боршоша-Кум'ятського (Ужгород, 1995), «Малинове коло» (Львів, 2000) Миколи Слабака; дві збірки Дмитра Павличка – «Наперсток» (Кошалін, 2000) та «Київ у травні» (Кошалін, 2001); «Лемківські пороги» (Львів, 2002) Ольги Петик; «Юрій Гуца-Венелін. До 200-річчя від дня народження» (Ужгород, 2002); «Корінням з України» (Львів, 2000) та «Кольорові сні» (Дрогобич, 2003) Павла Головчука; «Різноцвіття» (Кошалін, 2003) Якова Гудемчука, «Необроблений смарагд» Наталії Науменко (Київ–Дрогобич, 2013) та ін. Впадає в око навчальний посібник «Текст. Система. Поетика жанру» (Дрогобич, 2012), виданий за редакцією Г. Семенюка, М. Зимомрі та М. Ткачука. Йому передували аналогічні праці, у т. ч. «Аналітичне читання» (Ужгород, 1978), «Переклад: теорія та практика» Кіровоград, 2001), «Німецько-український розмовний практикум» (Дрогобич, 2004), «Німецько-польський розмовний практикум» (Дрогобич–Ченстохова, 2006), «Фразеологія: знакові величини» (Вінниця, 2008), «Радіопубліцистика: дискурс тексту» (Дрогобич, 2015; співавтори Йосип Фиштик, Микола Ткачук). Таким чином, допитливий студент має можливість прилучитися до різноманітного арсеналу джерел. Розмаїття тем примітне для дослідницьких студій вченого. Однак усі вони неодмінно торкаються тієї проблематики, яка є стрижневою, коли назвемо її підгрупи: взаємодія національних культур, теорія та практика перекладу тощо.

Микола Зимомря перейняв від своїх учителів, радників і друзів те, що спонукає йти далі. Він охоче згадує кожного, кого мав за честь бачити в офіційній робітні й вдома, а також того, хто зустрічав його хлібом душі. У цій вервечці імен значаться в його деннику «Візерунок життєвих доріг» Марія Опаленик, Ірина Мончак, Андрій Ігнат, Степан Штефуровський, Євген Шабліовський, Едуард Вінтер, Ебергард Райснер, Манфред Єніхен, Петер Кірхнер, Лариса Робіне, Анна-Галя Горбач, Ірина Качанюк-Спех, Марія Дер-

кач, Микола Жулинський, Дмитро Павличко, Федір Погребенник, Ярослава Погребенник, Ніна Над'ярних, Наталія Науменко, Юрій Борєв, Олександр Деко, Іван Денисюк, Валерій Скотний, Надія Скотна, Григорій Семенюк, Любомир Сеник, Ігор Добрянський, Василь Марко, Роман Гром'як, Микола Ткачук, Олександр Астаф'єв, Ростислав Радишевський, Людмила Грицик, Анатолій Гуляк, Тетяна Корольова, Леся Грицковян, Ярослав Грицковян, Лідія Колянчук, Олександр Колянчук, Катерина Козак, Михайло Козак, Микола Мушинка, Ілько Галайда, Василь Гомонай, Михайло Волощук, Володимир Задорожний, Микола Палінчак, Іван Пасемко, Іван Хланта, Галина Яструбецька, Йосип Фиштик...

Недоцільно робити вододіл між науковими зацікавленнями того, хто творить. М. Зимомря охоче досліджує питання літературознавства, мовознавства, етнографії, фольклористики, історії, педагогіки, бібліографії, встигаючи сказати у різних напрямках своє слово. Це також засвідчують його змістовні книжкові позиції: «Животворна змагальність освіти» (Ужгород, 2000), «Веселка просвітленої пам'яті» (Дрогобич, 2010), «Собор щоденної благодаті» (Дрогобич, 2012), «Сутність шкільництва в інонаціональному середовищі» (Дрогобич, 2012; «Педагогічний доробок Ярослава Грицковяна: контекст українського шкільництва у Польщі» (Дрогобич, 2014; співавтор Леся Шагала), «Контекст традиції та новаторства: творчий доробок Миколи Ткачука» (Дрогобич, 2015), «Дорогою у світ пізнання» (2016), «Система культурологічної парадигми: дискурс особистості» (2019), «Іван Франко: проєкція у сучасність» (співавтор Марія Якубовська, 2020). До слова, названа монографія була номінована на Міжнародну премію імені Івана Франка (2021).

Примітні також такі праці Миколи Зимомрі, як, приміром, «Джерела вічної краси» (Ужгород, 1996), збірки художньо-документальних нарисів «Долі в людях» (Дрогобич, 2006), «Час і життя» (Дрогобич, 2012), «Віще слово Тараса Шевченка» (2014), а також збірник антологічного типу «Відлуння. Світло поетичного світу Тараса Шевченка» (Ужгород–Дрогобич, 2014), що містить кращі перекладні версії творів Кобзаря німецькою мовою. Останнім часом побачили світ збірки оригінальної художньої прози Миколи Зимомрі, у т. ч. «Дзвін для ангелів» (Ужгород, 2014), «Промінці студеного сонця» (Дрогобич, 2015), «Образки Срібної землі» (Ужгород, 2016), «Між Карпатами і Татрами. Синя веселка» (2017), «Політ життєвої мрії» (2018), «Верховини голятинського плуга-

таря» (2020). Названі збірки не залишилися поза увагою як читачів, так і критики. Так, наприклад, Микола Жулинський, відомий український літературознавець, плідний дослідник літературного процесу, пише у листі до автора: «...Перечитав ще раз «Промінці студеного сонця». Невеличка за обсягом книжечка, а скільки увібрала в себе емоцій, вражень, споглядань... Щось гоголівське відлунює від взаємовітань Федора Федоровича та Івана Івановича («Серцебиття слова»)... Невеличка територія слова, а символічний простір великий. Ні, не буду я зупинятися на кожному Вашому етюді, на кожному есе, бо хіба потрібно (і чи можливо?) переповісти такі «густі» враження і сни? Ви вихоплюєте зі свого сну, з якоїсь події, зустрічі, спогаду одну «єдину мить» враження, переводите цей настрій у слова і мимоволі твориться своєрідний калейдоскоп миттєвостей реального життя». Розлогі рецензії на художні проби пера М. Зимомрі написали Олександр Астаф'єв, Любомир Сенік, Василь Марко, Наталія Науменко, Йосип Фиштик і, зокрема, Тадей Карабович, перу якого належать численні переклади короткої прози Миколи Зимомрі польською мовою. Так, нещодавно побачила світ збірка «Progi w ulu. Wybór opowiadań Mykoły Zymomryi» («Пороги у вулику», Каліш, 2019). Вона видана за редакцією відомого польського вченого і перекладача Яна Гжесяка, професора Познанського університету ім. Адама Міцкевича та Вищої школи в Коніні. Підготовлене ним нове видання, що містить окремий цикл прозових творів Миколи Зимомрі «Польські акценти в моєму житті» в перекладі Яна Гжесяка. Відрадно, що він удостоєний високої української нагороди – медалі імені К. Ушинського (2021). Щойно на полицях з'явилися прозові збірки Миколи Зимомрі: «Зелене відлуння» (Ужгород, 2021) та «Beobachtungen aus dem Grünen» (Ужгород, 2021), а саме в адекватних німецькомовних перекладах Яни Грицай.

М. Зимомря щедро ділиться ідеями, а часом і ним уперше віднайденими знахідками. Для нього головне – «аби добро служило людям», а за ким чи кому припадає пріоритет, для нього особливого значення немає. Може, тому він охоче виступає «від імені авторського колективу», хоч його стильова манера одразу впадає у вічі. Чимало його виступів узагалі не фіксовані, бо загублені в публікаціях «без підпису», колективних вітаннях з нагоди чи без неї; а вони – складові його професійних обдарувань. Тут слід згадати факти про наукову школу Миколи Зимомрі. Під його науковим ке-

рівництвом успішно захистили кандидатські дисертації В. Ткачівський (1997), О. Химинець (1997), Я. Лопушанський (2000), Б. Чуловський (2002), О. Дорофтей (2006), В. Вишинський (2007), П. Летнянчин (2009), О. Бродська (2011), Х. Гаврилюк (2014), Л. Сипа (2015), З. Дубравська (2015), Г. Ступницька (2018).

Без перебільшення можна сказати, що важливим постає доробок М. Зимомрі як перекладача. Доброго розголосу набули збірки з його інтерпретаціями творів Дмитра Павличка німецькою мовою («Київ у травні», 2001; «Княгиня Європи» (2010), а також польськомовної поетеси Олександри Шевелло – українською («Гармонія псалму», 2003). Окремим книжковим виданням побачили світ німецькомовні переклади поезій Анатолія Мойсієнка («Поезії. Gedichte», Дрогобич, 2013), у т. ч. інтерпретації Івана Зимомрі та Миколи Зимомрі, якому належить низка статей про Анатолія Мойсієнка як поета.

В останні роки дослідження М. Зимомрі набирають нових якостей, тематично й проблемно збагачуються. Мабуть, цей факт найкраще проступає в упорядкованих ним збірниках, що мають не дистанційну, а органічно позначену посвяту. Одне слово, вони присвячені конкретним визначним особистостям, діяльність яких загалом добре znana у науковому світі. Досі йому вдалося видати цілу низку книжок, що творить своєрідний цикл вагомих позицій. Сюди належать дослідницькі студії про таких відомих культурно-освітніх діячів, як Ю. Гуца-Венелін («Ю. І. Гуца-Венелін і слов'янський світ» (Ужгород, 1992), Іван Гранчак («Професор Іван Гранчак» (Ужгород, 1997), Микола Мушинка («Благовісник праці» (Ужгород, 1996), Адам Вірський («Tożsamość i partnerstwo. Studia z dziejów najbliższego sąsiedztwa» (Тотожність та партнерство: Студії взаємин найближчих сусідів» (Кошалін–Кіровоград, 2000), Ольга Петик (Olga Petyk. «Łemkowskie progi», Przemyśl, 2002), Яків Гудемчук (Jakub Muszyński-Hudemczuk. «Wielobarwność», Koszalin, 2003), «Postawy humanistów wobec problemów i wyzwań współczesności» (Koszalin, 2009), «Wymiary twórczości Adama Zielińskiego» (2010), Володимир Задорожний («Дар служити науці» (Ужгород, 2001), Ярослав Грицковян («Осередки української долі» (Дрогобич, 2005), «Життя у світлі слова» Дрогобич, 2011), Олександр Чередниченко («Теорія та практика перекладу»; «Система тексту: інтеркультурний вимір» (Київ–Дрогобич, 2008), Анатолій Мойсієнко («Світ мови: поетика текстових структур» (Дрогобич, 2009), Любо-

мир Сеник («Особистість на тлі епохи» (Дрогобич, 2010), Петро Фещенко («Шлях духовності» (Дрогобич, 2011), Іван Мегела («Обрії наукового пошуку» (Київ, 2011), Олександр Астаф'єв («Література. Соціум. Епоха» (Київ–Дрогобич, 2012), Микола Ткачук («Життя зі словом» (Дрогобич, 2014); «Вічність слова» (Ужгород, 2019), Ігор Добрянський «Праця – формула успіху» (Дрогобич, 2015), Йосип Фиштик «Контекст України: лишаймося собою» (Дрогобич, 2015), «Ліцей професійний: контекст освіти та виховання» (2020) та ін.

Звісно, названі різні імена підкреслюють факт: вони певною мірою свідчать і про наполегливість Миколи Зимомрі як дослідника. Читач віднайде щось для себе у численних передмовах чи післямовах до таких книжок, як «Орієнтації. Розмисли. Дискурси» Романа Гром'яка, «Українська компаративістика: концептуальні проєкції» Людмили Грицик, «Спалені камені» Анатолія Мойсієнка, «Володар мудрості народної» Івана Губалю, «Висоти вічних журавлів» Ольги Тимофієвої, «До тебе, Україно, піснею прийду» Ігоря Трача, «Ізійди, сатано!» Любомира Сеника, «Орнаменти слова» Олександра Астаф'єва, «Кому не мріялось, що є незнана Муза...» Наталії Науменко, «Спалах» Лесі Мудрак та «Сплеск» Йосипа Фиштика та ін.

Повсюди нуртує прагнення автора – розкрити сутність людського в людині, природа якої наповнена болем за правду життя. Оце прагнення, сказати б, випрозорює ту чи іншу життєву настанову, робить її цілеспрямованою й пристрасною. Звідки цей струмінь мислі? Відповідь на це запитання знаходимо в ранніх записах Миколи Зимомрі. Ось, приміром, напрочуд мотивовані враження школяра Голятинської семирічної школи від 11 червня 1959 року:

«Люди святкували Вознесіння на землі, а небом пересувалися хмари: то чорні, то сірі... І сталася велика біда: вдарила блискавка в смереку, під якою ховався від бурі-дощовиці старший брат моєї мамки, вуйко Василь Васильович Зубанич (1900 – 1959). Загримів грім і – серце вуйка зупинилося! Чорна смушка лягла на лице... Мої думки билися в голові між собою... Чому Бог не покритв вуйка своїм плащем?

На небі ширяли хмаринки

Не було ще грізної бурі. Збирався мій вуйко в дорогу...

Усе дав найсвітліше Богу...

Це – рядки з мого вірша, що не зберігся. А, може, десь і є, але показувати справжнім поетам (таким, як Петро Скунець) – гріх...

Того ж дня в присілку Обляська, де 1919 року народилася моя Мамка в родині Василя Зубанича, була «Саотиря» за участю чотирьох дяків. Вуйко лежав у труні й виглядав, наче живий. Тільки чорна смушка проступала з високого чола... Не забуду: два рази мій вуйко погостив мене цукром-коцкою! І обидва рази погладив мою голову зі смерековою смолою...

Поховали вуйка Василя 15 червня 1959 р., у п'ятницю, неподалік церкви в присілку Обляська. Мамка весь час була сумною; повторювала то вголос, то пошепки: «Братику, ти замінив мені нянька...». Бабка Гафія геть заслабла: стала зовсім маленькою, худенькою, тихенькою...».

Аналогічний реалістичний малюнок-запис датований 18 червня того ж року:

«Біда без біди не ходить. Відійшла на небеса Бабуся Гафія Зиморя (з хижі Андрія Бітляна, а по матері – Андрія Дірея з Келечина)... Відійшла у четвер, а поховання відбулося 19 червня 1959 р., в Русавну п'ятницю...

...Якась сила гнала мене додому. Я втік від Олійника, в хаті якого заробляю на хліб... Може, мене газда Михайло заб'є, як вбиває муху, що сідає йому на довгий ніс... Він напевно дізнається, що я залишив його корови і з вітром полетів з Потока в Голятин... Та, може, порятує мене його жона Калина, яку він б'є, коли тільки того захоче...

Що я побачив? Бабка лежала на сирій землі, бо щойно випав дощ... Вона гладила землю правою (сухою, як тріска букова) рукою і щось шептала... Я прихилився й почув розділові слова: «Зе-емли-и-ще свята, не бери мее-е-ене щед собі... Що бут робити сироти без мене? Зе-емли-и-ще свята, не бери мее-е-ене щед собі...!». І так кілька разів повторяла сухими, як віск, губами... Я нахилився до її голівки й сказав крізь сльози: «Бабко, Бабко, я туй, Никола... Ни ривіт, усьо бде добре... Мамка прийде з Волового і нас порятує!». І Бабка на якусь хвилю відкрила благі очі, повні сліз...

– То ти, Никольцю?

– Я, Бабко, я, Никола...

Бабка щось шукала лівою рукою в траві. Так, зовсім близько біля себе. І знайшла.

– Сесе тобі, Никольцю. Так промовила Бабка...

Я взяв тото з рук Бабки. То була жебеловка. В чистій невеличкій хусточці була дрімба, язичок якої був акуратно запхнутий у

невеличкий, як шкатулка, смерековий корінь. І перев'язаний шнурком, щоб звідти не випала дрімба і не зламалася. Бо ж поламана дрімба більше грати не буде... Вона одноразова, як серце в людини...

Раптом я почув скрип, що йшов з грудей Бабки... Як у відрі, в якому закипіла вода, так загиркало у відкритому роті... Бабка востаннє підняла очі до неба. І все затихло. Ще раз щось сіннуло на її устах і втихомирилося... Я підклав під голову Бабки куфайку і побіг до сусідів. На моє щастя, сусід Микола Пирдидчин був вдома. Побачивши мої сльози й почувши уривчастість моїх слів, він зрозумів: щось сталося. Він перескочив пліт. Я – за ним. Через хвилику ми вже були біля великого коренастого ясеня, неподалік якого лежала на сирій землиці Бабка Гафія, уроджена по її батьковій лінії – Бітлян, а по материнській – Дірей...

– Твоя баба вмерла, – сказав сусід Микола Пирдидчин... І погладив мене по голові.

Невдовзі прийшла Мамка. І небо посвітлішало. І вже не падав дощ... Та лице Мамки одразу помарніло. Впала на коліна й довго цілувала мою Бабусю, а свою свекруху, яку завжди називала Мамкою!

...Відспівували Бабку чотири дяки. Старшим дяком був Яцько із села Сойми. А прощалася Бабка із родиною, селом Голятин та односельчанами устами священника Філарета. Коли він казав прощальне слово, то його борідка тремтіла; так вітерець розчісував її, коли священник піднімав догори голівку, наче звертався до Бога із проханням: «Візьми душу Усопної Гафії й зі Святими упокой рабу Твою в Царстві...».

Поховали Бабку на пагорбі біля її сина Івана (20.3.1913 – 6.2.1949), а мого Батька... На дерев'яному хресту біля прізвища лягли числа: «Гафія Зимомря: 14.5.1895 – 18.6.1959». Тобто Небіжчиця пережила свого сина десять літ... Хіба то було життям? Одні муки з муками... Усі брати були біля труни. Найбільш сильним був брат Іван, хоч і був ростом нижчим від брата Василя... Я був наглухо обстрижений (бо доки було волосся, то там танцювали блохи: вони чули себе так добре, як росіяни-визволителі в Україні). Отже, я стояв між Іваном і Федором, а вище від мене – брати Юрко та Василь... Мамка змаліла. Один раз просто зомліла, але нанашка Марія Волощук (по-вуличному – Мандрючка) її підтримала і підпирала міцними руками селянки... Мамка змарніла.

Прибита горем. Однією рукою трималася невеликого ясеня, що ріс прямо з того боку, де мала лежати в могилі Батькова голова...

На цю могилку Сонце одразу сідає й цілий день гріє. Воно знає: Батько жив недовго і перебував на землі мало... Так, сонце гріє допоки не згасне... пізньою вечірньою годиною... Тоді настає темна нічка... Тоді склалися такі рядки з посвятою Бабці:

«Посадіть мені, квіточки,

Щоб зростали вітки.

Прощавайте, мої рідні,

Прощавайте, дітки...».

У своїх наукових працях Микола Зимомря дотримується такого принципу, як поглиблення історичної пам'яті, правдиве, об'єктивне художнє відображення історичного минулого, усунення «білих плям» у культурній спадщині, досягнення гармонії та високої культури міжнаціонального спілкування. Хто знає, може, це й окреслював відомий учений, письменник, культурно-освітній діяч зі Львова, коли на титульній сторінці роману про життя свого покоління написав такий дарчий напис: «Дорогому п. Миколі Зимомрі з глибокою повагою і вдячністю за все добре і благородне, за подвижницьку працю, за Вічне, що є у Вашій душі, за любов до слова, вільного, як орел, і могутнього, як народ, який покликав до життя це невмируще і велике – Любомир Сенік. Львів, 28 квітня 2001 р.». І таких оцінок з-під пера побратимів – чимало.

Микола Зимомря – науковець і педагог. Ці дві ланки поєдналися в його особі на все життя. Вони добре взаємодоповнюють одна одну, що й визначає обличчя університетського професора в сучасному трактуванні як педагога вищої школи. З авторськими лекціями та спецкурсами він виступав у закладах вищої освіти України (Київ, Львів, Одеса, Донецьк, Кіровоград, Тернопіль, Івано-Франківськ, Чернівці), Росії (Москва, Орел, Уфа), Німеччини (Лайпціг, Берлін, Мюнхен, Заарбрюкен), Угорщини (Ніредьгаза, Будапешт), Болгарії (Благоевград, Софія); викладав германістику в Слупській педагогічній академії міста, в Кошалінській гуманістичній вищій школі та Ченстоховській Полонійній академії (Польща).

Шляхи, які судилися Миколи Зимомрі, були спонукою шукати те, що миле серцю. А миле для нього – це люди. Тому й не дивно, що на сторінках наукових збірників, виданих на пошану з нагоди 60-річчя і наступних ювілеїв, містяться праці численних авторів.

Так, наприклад, книжка «Світ дослідницьких студій» – плід 94-х дослідників (Світ дослідницьких студій: філософія, культурознавство, літературознавство, перекладознавство, мовознавство, педагогіка. Наукові записки факультету романо-германської філології. Науковий збірник на пошану професора Миколи Зимомрі / За ред.: В. Скотний, В. Кемінь, І. Зимомря; упоряд.: І. М. Зимомря. Дрогобич: Коло, 2007. Вип. III. 552 с.). Серед них – Оксана Бабелюк, Мирон Бендик, Омелян Вишневський, Володимир Гладкий, Ярослав Грицковян, Казімеж Денек, Ігор Добрянський, Володимир Задорожний, Петро Іванишин, Володимир Кемінь, Людмила Краснова, Данило Кузик, Василь Марко, Микола Михальченко, Віра Мовчан, Василь Пагіря, Іван Пасемко, Анатолій Приходько, Ебергард Райснер, Любомир Сеник, Роман Скечковські, Надія Скотна, Валерій Скотний, Станіслав Стенпень, Іван Теплий, Микола Ткачук, Степан Хороб, Олександр Чередниченко, Олександр Шпак, Олександра Щепанек. До речі, цьому збірнику передував двотомник «*Studia in honorem*», виданий на пошану та з нагоди 35-річчя науково-педагогічної праці та 60-річчя від дня народження Миколи Зимомрі (Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки [літературознавство]. *Studia in honorem*. Видається на пошану і з нагоди 35-річчя науково-педагогічної праці та 60-річчя від дня народження доктора філологічних наук, професора Миколи Івановича Зимомрі. Кіровоград, 2006. Вип. 69. Ч. 1. 296 с.; Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки [літературознавство]. *Studia in honorem*. Видається на пошану і з нагоди 35-річчя науково-педагогічної праці та 60-річчя від дня народження доктора філологічних наук, професора Миколи Івановича Зимомрі. Кіровоград, 2006. Вип. 69. Ч. 2. 220 с.). Слід віддати належне Василю Марку, який явив ініціативу зібрати значне гроно науковців, у т. ч. Тут вміщені статті Сергія Михиди, Анатолія Мойсієнка, Марії Моклиці, Миколи Неврлі, Луїзи Оляндер, Олега Поляруша, Ярослава Радевича-Винницького, Петра Рихла, Любомира Сеника, Валерія Скотного, Миколи Ткачука, Петра Фаста, Богдана Чуловського та ін. У сенсі сказаного особливе враження справляє ювілейний збірник «Сучасні парадигми у літературознавстві, мовознавстві, перекладознавстві, педагогіці та культурознавстві і міждисциплінарному контексті», що 2011 побачив світ у Ченстохові (*Współczesne*

paradygmaty w literaturoznawstwie, językoznawstwie, translatoryce, pedagogice i kulturoznawstwie w kontekście interdyscyplinarnym. Księga jubileuszowa prof. zw. dr hab. Mykoły Zymomrya z okazji 45-lecia pracy naukowej i 65 rocznicy urodzin / Red. naukowa: A. Kryński, S. Łupiański, M. Urbaniec. Częstochowa: Educator, 2011, 512 s.). Передусім впадає в око масив статей німецьких (Ебергард Райснер), українських (Олександр Астаф'єв, Олена Бондарева, Людмила Бублейник, Тимофій Гаврилів, Олександр Галич, Роман Гром'як, Анатолій Гуляк, Олександр Кеба, Анатолій Нямцу, Ярослав Поліщук, Ростислав Радишевський, Петро Рихло, Микола Сулима, Анатолій Ткаченко) та, у першу чергу, польських учених, зокрема, Лешка Беднарчука, Едварда Бялка, Валентини Врублевської, Казімежа Денка, Анджея Кринського, Ярослава Лавського, Станіслава Лупінського, Магдалени Плускоти, Євстахія Ракочі.

Стосовно оцінок життєвих і творчих досягнень, то вони містяться в статтях Василя Марка, Олександра Астаф'єва, Ростислава Радишевського, Любомира Сеника, Наталії Науменко, Івана Хланти, Олександри Німилович, Яни Грицай, Яна Гжесяка, Лешка Павелського, а також в окремих книжкових виданнях Ігоря Добрянського, Марії Урбанец («Микола Зимомря: слово крізь призму науки» (Ченстохова, 2010), Миколи Ткачука («Першооснова змісту. Літературний портрет Миколи Зимомрі» (Тернопіль, 2016), Михайла Небелюка («Сонце світить для людини. Про життя та творчість Миколи Зимомрі» (Борислав, 2016). Чимало матеріалу лягло в основу книжки «Осердя наукового доробку. Біобібліографічний покажчик праць Миколи Зимомрі» (Ченстохова, 2007), укладений Оленою Юрош та одним з авторів цих рядків (І. З.).

Понад тридцять п'ять років шліфував Микола Зимомря свої педагогічні сходинок у стінах Ужгородського національного університету. І ось вже понад двадцять наступних літ – працює в Дрогобицькому університеті ім. Івана Франка. Там і тут освітянин набув педагогічної майстерності, тієї творчості, яку розглядає системно, власне, як цілеспрямовану, свідомо організовану діяльність, що виражається у комплексі умов і факторів навчання, виховання, розвитку творчої особистості. Все це з відповідною метою сприяє оптимальній організації навчально-виховного процесу, доцільній різновидності організаційних форм, методів, засобів, підходів, стимулюванню щодо самотійного виявлення інтелектуально-пізнавальної, соціальної можливості студентської молоді, диференціа-

ції діяльності юнаків і дівчат в роки набуття професії. Усвідомлюючи високе покликання носія високих начал духовності, професор М. Зимомря систематично, наполегливо опрацьовує різні питання педагогічної науки. Окремі з них висвітлені у статтях про О. Духновича, А. Волошина, а також у нарисах про сучасників – педагогів вищої школи, зокрема, М. Євтуха, О. Вишневського, В. Скотного, Ю. Кишакевича, К. Сятецького, О. Поляруша, П. Рихла, В. Кравця, П. Гудивка, Л. Грицик, Т. Корольову, Т. Космеду, Г. Яструбецьку, Г. Корбич, В. Овсійчука, Л. Оршанського, П. Феценка, О. Чередниченка, М. Чайку та ін. У цьому контексті доцільно виокремити книжку «Сутність шкільництва в інонаціональному середовищі» (Дрогобич, 2012), де розкрита освітня діяльність відомого українського літературознавця й педагога з Польщі Я. Грицковяна. До слова, автор книжки «Осередки української долі» подарував М. Зимомрі, з яким його єднають кілька десятиліть активної приязні, свою нову працю «Про переклади і перекладачів української літератури в Польщі» (Перемишль, 2015). З її сторінок проступає результативність співпраці двох однодумців, з одного боку, Ярослава Грицковяна та Миколи Зимомрі – з іншого. Примітним є дарчий напис Ярослава Грицковяна від 12 січня 2006 року на титульній сторінці книжки «Осередки української долі. Історія сіл Березка та Воля Матіяшова» (Дрогобич–Кошалін, 2005), що побачила світ за редакцією Миколи Зимомрі: «Пам'ять має свої знаки. Вони містять відмінні та спільні ознаки, але завжди вони виокремлюють мою любов до України. Про це – моя книжка. Те, що вона з'явилася в Україні, для мене особлива радість. В її основі заґрунтована моя вдячність багатьом людям. А тут виділю мого вічного друга – професора Миколу Зимомрю, який вклав багато душі в це видання. Др Ярослав Грицковян».

Якщо говорити про однодумців, то Микола Зимомря одним із перших називає Ілька Галайду, в особі якого – вчений-літературознавець, мовознавець, критик, публіцист, перекладач, а передусім – поет. Так видається, що поетичне начало передує всьому, чого торкається його перо. Ось, наприклад, лист, написаний на відстані серця.

«Дорогий друже-брате, Миколо Івановичу, прояви милість!

Я тебе безмежно поважаю з вдячністю за все, що ти сказав про мене. Ця твоя шляхетність не забувається, повір мені! Не гнівайся на мене за моє мовчання, бо це не по-божому! Я не встиг

*повідомити тебе, що відповісти так швидко на поставлені тобою запитання у такому повному обсязі мені на даний момент не під силу. Ти завдав мені і собі багато клопоту, чи варто це робити, брате мій? Земля вертиться незалежно від нас, а ми вертимосся залежно від неї, точніше від міцних цього світу й нашого Всевишнього. Я диву дивуюся, як ти вертишся з незнаною силою енергії. Нехай Господь благословить твої шляхетні поривання, твоє вертіння на довгі роки життя, бо ти, мов годинник заведений. Дозволю собі, як старша людина, порадити тобі: бережи себе, своє здоров'я і сили без всяких прологів. Твій поетичний світ прекрасний, бо він є віддзеркаленням наших прекрасних (та на жаль, бідних) гір. Нехай щастить тобі, друже! Я Миколо живу у досить складному стані, з якого немає виходу. Я, як то кажуть, і швець, і жнець і на дуді грець. Розочка моя хворіє, а я повинен зробити все, щоб вона відчувала себе хоч трішечки щасливою. Тому я повинен зробити все, щоб достойно якимось прожити старість. До всього донечка моя Іринка і внучка Луція дуже, майже з молитвою просили мене написати спогади. Я довго не погоджувався, та на кінець піддався мольбам. Пишу час від часу, а артроз правої руки дає про себе знати. Пишу по-словацькому. Навряд чи хтось крім моїх нащадків спогадами зацікавиться. Дехто з ужгородців обіцяв перекласти на нашу рідну мову, але я обіцянкам мало вірю. Як казали древні *Sunt facta quiaut verba verbis difficiliora*. Сердечний мій друже, якщо з відповідями можна почекати, то у наступному році, якщо доживу, відповім. На все воля твоя. Ти один з небагатьох, котрі мені допомогли у житті. Це покійні: Микола Сингаївський та Петро Скунець, з живих – чудова людина, поет чистої краси, Петро Засенко. Ця доброта гріла й гріє мене повсякчас.*

З глибокою пошаною до Тебе і привітом до Твоєї дружини та Іванка

Ілько Галайда

Пряшів, 26.10.2015».

Зрозуміло, подібних змістовних листів в особистому архіві Миколи Зимомрі нагромадилося чимало. Кожний містить свідчення особистісного характеру. Власне, не усе так легко складалося на життєвому шляху нашого Ювіляра, як видається на папері. Сирітська доля не раз і не два нагадувала йому про глибину урочищ, куди падав... Щоб знову встати. І – йти далі. Іноді автори цих рядків задумувались: яка його свята сила супроводжувала? Власне,

щоб уродженця Срібної землі несла вона від гірського села Голятин до багатьох європейських університетів. І ми дійшли висновку: він буквально мурував свою стежку з чистого каміння. Ним і ступав. Де помилявся, там знав: не так зробив, як слід би вчинити... І не було б невтишимого болю. Може, тому, за свідченням багатьох його друзів, Микола Зимомря охоче вимовляє строфу з вірша «Бог» Дмитра Павличка:

І не кажіть, що вічне тільки слово,
Бо неминущий також, як слова,
Той біль, що душу сповнює раптово
Бажанням віри в символ божества...

Вимовляє, бо колись охоче сам віршував. Та, може, необачно зупинив перо. Але радіє за інших, у т. ч. й за тих, хто адресував йому свої поезії-посвяти. Серед них – Василь Кохан, Василь Густі, Володимир Фединишинець, Ольга Тимофієва, Наталія Науменко, Богдан Завідняк, Богдан Британ, Роман Квітневий. Отже, що судилося пережити чи досягнути? Чи багато, чи мало, хто про те знає? Проте важливо, що адресат справді відвертий і «перед Господом», і перед людьми... До останніх він поспішає, як на сповідь перед Всемогутнім!

Що й казати, але варто повторити: Микола Зимомря слушно розглядає кожную величину з позицій справжнього представника вищої школи, а її визначальні зразки бачить у людях. Звісно, не порожніх, а наповнених чином. А ще – великі сподівання він покладає на його корінці, тобто внучку Оленку, онуків Владислава й Миколку... Вони вже встигли заяскріти творчими струменями: старший онук Владислав Юрош неодноразово був співавтором статей з дідусем, у т.ч. двох монографічних видань; а синові діти збагатили дідусеві книжки («Візерунок життєвих стежин» та «Розвіяний простір») художніми ілюстраціями... Що ж, їм жити – у щасливо вимолених умовах. За зізнанням Миколи Зимомрі, саме для них варто жити й нести просвітлені ідеали для майбутніх поколінь. Це і є в його розумінні сенсом діяльності, власне, як носія тієї тенденції, що покликана зміцнювати традицію взаємодії національних культур. Звідси – прагнення реалізувати мету: знайти б та показати читачеві духовні меридіани спільності, зрідненості ідей добра, справедливості, свободи, миролюбства, що проходять крізь літератури різних народів із давнини і до наших днів.

Науковець віддає свій талант і працює в ім'я благородної мети – взаємного збагачення культур. Бо кожен його здобуток у цій царині іде на карб зміцнення гуманістичних почуттів. Це особливо актуально в час тривог і випробувань, які огорнули – зі знаком Небесної Сотні та ідеалів Революції Гідності – мільйони синів і дочок України у спалахах їхньої відчайдушної боротьби за право вільно жити на рідній землі.

Наприкінці зауважимо, що Микола Зимомря – один із засновників і упорядників шеститомної серії «Україна – Польща» (2000 – 2006) та альманаху «Франкова нива» в шести томах (2016 – 2020). Він – член Національної спілки журналістів України (1982) та член Національної спілки письменників України (2008), заслужений діяч науки і техніки України (2017). Лауреат премій імені Б. Лепкого, І. Кошелівця, О. Грицяя, С. Сабола (Зореслава), а також В. Магера (Німеччина), Золотої медалі Полонійної академії в Ченстохові (Польща). Відрадно, що у жовтні 2021 року Національна академія педагогічних наук України нагородила вченого медаллю «Іван Франко». Одне слово, своїми творчими досягненнями Микола Зимомря рухає, розпросторює вглиб і вшир духовне єднання народів. Без перебільшення, йдеться про його життєву ниву внутрішніх уподобань і духовних устремлінь.